

UNIVERSITATEA "ALEXANDRU IOAN CUZA" DIN IAȘI
FACULTATEA DE FILOSOFIE ȘI ȘTIINȚE SOCIAL-POLITICE
ȘCOALA DOCTORALĂ

Parentalitatea transnațională. Construcția rezilienței de către copiii și părinții români afectați de migrație

Coordonator științific:

Prof. univ. dr. Daniela Cojocaru

Doctorand:

Marian Pîslariu

IAȘI,
2023

Cuprins

Lista de figuri	6
Lista de tabele.....	8
Lista abrevierilor:	10
Mulțumiri.....	11
INTRODUCERE	12
CAPITOLUL 1. PERSPECTIVE TEORETICE	16
1.1. Migrația, context al exercitării parentalității la distanță	16
1.1.1. Delimitări conceptuale ale termenului de migrație	18
1.1.2. Cauzele migrației.....	20
1.1.3. Amploarea fenomenului migraționist la nivel internațional și național	23
1.1.4. Implicațiile migrației la nivel macro și micro.....	33
1.2. Familia transnațională.....	40
1.2.1. Delimitări conceptuale ale conceptului de “familie transnațională”	41
1.2.2. Funcțiile familiei transnaționale.....	44
1.2.3. Tipuri de familii transnaționale	45
1.2.4. Situația familiilor transnaționale înregistrate la nivel național.....	45
1.2.4. Situația familiilor transnaționale înregistrate la nivelul județului Iași	49
1.2.5. Rolul tehnologiei informației și comunicării în asigurarea funcționalității familiilor transnaționale	52
1.3. Parentalitatea transnațională	59
1.3.1. Delimitări conceptuale ale termenului de “parentalitate”	61
1.3.2. Dimensiunile parentalității.....	67
1.3.3. Obligațiile legale și morale ale părinților plecați la muncă în străinătate.....	73
1.3.4. Definiția conceptului de “transnaționalism”	78
1.3.5. “Parentalitatea transnațională” sau “ce înseamnă să fii părinte la distanță”	80
1.3.6. Influențele culturale în exercitarea “parentalității transnaționale”	81
1.3.7. Teoria ecologică (Bronfenbrenner, 1994)	83
1.3.7. Teoria dezvoltării psiho-sociale (Erik Erikson).....	84
1.3.8. Teoria atașamentului (Bowlby, 1969, 1988)	85
1.4. Reziliența copiilor și părinților afectați de migrație	87
1.4.1. Definiția și operaționalizarea conceptului de reziliență	87
1.4.2. Strategii de construcție a rezilienței de către părinții și copiii români afectați de migrație	90
1.4.3. Reziliența familiei	92
Capitolul 2. METODOLOGIA CERCETĂRII.....	104
2.1. Fazele cercetării, componentele, metodele cercetării și populațiile cuprinse în studiu	104
2.3. Strategia cercetării	106
2.4. Metodele și tehnicile folosite.....	106
2.5. Scopul și obiectivele generale ale cercetării	108
2.6. Designul cercetării calitative	109
2.6.1. Scopul cercetării calitative:	109

2.6.2. Obiectivele specifice ale cercetării calitative	109
2.6.3. Întrebările cercetării calitative	109
2.6.4. Procesul de culegere și analiză a datelor calitative.....	110
2.6.5. Construirea eșantionului analitic și a criteriile de eșantionare folosite pentru cercetarea calitativă	111
2.7. Participanți la cercetarea calitativă.....	113
2.7.1. Date despre mamele migrante (Eșantionul A).....	113
2.7.2. Axele tematice și subtemele ghidului de interviu pentru mamele migrante	115
2.7.3. Criterii de includere și excludere pentru eșantionul - mame migrante	116
2.7.4. Date despre copiii mamelor migrante, rămași în țară (Eșantionul B).....	117
2.7.5. Axele tematice și categoriile interviului pentru Eșantionul (B) – copiii rămași acasă..	118
2.7.6. Criterii de includere și excludere pentru eșantionul - copiii rămași acasă.....	119
2.8. Designul cercetării cantitative.....	119
2.8.1. Scopul cercetării cantitative.....	119
2.8.2. Obiectivele specifice ale cercetării cantitative:.....	120
2.8.3. Ipotezele cercetării cantitative.....	120
2.8.4. Procesul de culegere și analiză a datelor cantitative	121
2.8.5. Construirea eșantionului analitic și criteriile de eșantionare folosite pentru cercetarea cantitativă.....	121
2.9. Participanți la cercetarea cantitativă	122
2.9.1. Date socio-demografice despre cadrele didactice (Eșantionul C).....	123
2.9.2. Volumul eșantionului (C) care cuprinde cadrele didactice	123
2.9.3. Secțiunile chestionarului adresat cadrelor didactice	123
2.9.4. Validitatea și fidelitatea chestionarului adresat cadrelor didactice.....	124
2.9.5. Date socio-demografice despre asistenții sociali/referenții din cadrul SPAS (Eșantionul D).....	125
2.9.6. Volumul eșantionului (D) care cuprinde asistenții sociali/referenții	125
2.9.7. Secțiunile chestionarului adresat asistenților sociali/referenților	125
2.9.8. Validitatea și fidelitatea chestionarului adresat asistenților sociali/referenților	126
Capitolul 3. REZULTATE	127
3.1. Rezultatele analizei datelor culese din interviurile cu mamele migrante.....	127
3.1.1. Cauzele migrației mamelor la muncă în străinătate	127
3.1.2. Planul inițial al mamelor migrante	128
3.1.3. Motivațiile mamelor migrante să rămână în continuare la muncă în străinătate	130
3.1.4. Implicarea copiilor în decizia mamelor de a emigra în străinătate	131
3.1.5. Schimbări generate de migrație, din perspectiva mamelor migrante	132
3.1.6. Riscurile cu care se confruntă părinții migranți în țara de destinație	146
3.1.7. Efectele migrației în plan psiho-emoțional asupra copiilor rămași acasă, din perspectiva mamelor migrante	154
3.1.8. Efectele migrației asupra mamelor aflate la muncă în străinătate.....	158
3.1.9. Factorii protectivi care conduc la construcția rezilienței de către părinți	163
3.1.10. Perspectiva reînțoarcerii în timp, sub aspectul asumării decizii de a emigra	172
3.1.11. Semnificația conceptului de “acasă” pentru mamele plecate la muncă în străinătate	173
3.1.12. Efectele pandemiei de COVID-19 asupra mamelor migrante și a relațiilor cu copiii aflați în țară	175
3.1.13. Satisfacțiile mamelor migrante	176

3.2. Rezultatele analizei datelor culese din interviurile cu copiii mamelor migrante	179
3.2.1. “Așteptările legate de gen” din perspectiva copiilor rămași acasă.....	179
3.2.2. Opinia și participarea copilului în luarea deciziei mamei de a emigra, din perspectiva copiilor rămași acasă	184
3.2.3. Efectele migrației asupra structurii familiei, din perspectiva copiilor rămași acasă....	187
3.2.4. Importanța rețelelor de sprijin pentru copiii rămași acasă.....	196
3.2.5. Reprezentări ale copiilor rămași acasă cu privire la efectele migrației asupra mamelor plecate la muncă în străinătate.....	200
3.2.6. Rolul tehnologiei pentru menținerea legăturii dintre copii și mamele migrante și depășirea situațiilor de adversitate, date de separarea în contextul migrației	202
3.2.7. Analiza cost-beneficiu a migrației părinților în străinătate asupra relației cu copiii rămași acasă, din perspectiva copiilor	204
3.2.8. Efectele pandemiei de COVID-19 asupra copiilor mamelor migrante	205
3.2.9. Satisfacții, realizări și planurile copiilor mamelor migrante.....	207
3.3. Rezultatele analizei datelor culese din chestionarul adresat cadrelor didactice	207
3.3.1. Riscuri/amenințări asupra membrilor familiei transnaționale.....	208
3.3.2. Riscuri/amenințări asupra copiilor rămași acasă, din perspectiva cadrelor didactice.	215
3.3.3. Factori protectivi	221
3.3.4. Implicații ale migrației asupra copiilor rămași acasă	225
3.3.5. Rolul tehnologiei, informației și comunicării pentru membrii familiei transnaționale	230
3.4. Rezultatele analizei datelor culese din chestionarul adresat asistenților sociali/referenților din cadrul SPAS din județul Iași	234
3.4.1. Riscuri/amenințări asupra membrilor familiei transnaționale.....	234
3.4.2. Riscuri/amenințări asupra copiilor rămași acasă, din perspectiva asistenților sociali/referenților din cadrul SPAS.....	242
3.4.3. Factori protectivi	252
3.4.4. Implicații ale migrației asupra copiilor rămași acasă	258
3.4.5. Obligațiile legale ale părinților migranți.....	262
3.5. Etica și limitele cercetării empirice, concluziile generale, rezultatele, implicațiile și modalitățile de valorificare a rezultatelor.....	270
3.5.1. Aspecte referitoare la etica cercetării.....	270
3.5.2. Limitele cercetării.....	276
4. CONCLUZII	278
4.1. Concluziile și rezultatele generale ale cercetării	278
4.2. Contribuțiile studiului pentru teorie și practică	281
4.3. Modalități de valorificare a rezultatelor	282
4.4. Direcții viitoare de cercetare.....	285
Bibliografie:.....	286

INTRODUCERE

În această teză atenția este îndreptată către *“fenomenul parentalității la distanță”* manifestat în contextul migrației internaționale și către *“fenomenul copiilor cu părinți plecați la muncă în străinătate”*. Studiul de față se încadrează în sfera sociologiei familiei și se axează, în principal, pe identificarea celor mai relevante aspecte care pot descrie *“cum este să fii părinte plecat la muncă în străinătate”* și *“ce înseamnă pentru un copil să crească într-o familie în care unul sau ambii părinți sunt plecați la muncă în străinătate”*. Prin acest demers științific am urmărit să identificăm: 1. care sunt factorii de risc care apar în cazul părinților migranți, în îndeplinirea optimă a rolului de părinte de la distanță, și la copiii acestora, rămași acasă, în păstrarea echilibrului psiho-socio-educational; 2. care sunt factorii protectivi care acționează pentru construcția rezilienței de către copiii și părinții români afectați de migrație.

În această teză *migrația reprezintă contextul separării* dintre copil și părinte și este privită ca fiind un factor de risc care poate apărea în păstrarea relațiilor funcționale din interiorul familiei. Deși migrația are un impact major la nivel macrosocial, influențând radical politicile guvernamentale, administrația națională, investițiile, economia țărilor, sănătatea, educația, cultura, turismul, rata criminalității etc., în cercetarea de față am dorit să surprindem în profunzime, *“dincolo de cifre”*, care sunt efectele generate la nivel microsorial asupra structurii familiale. Așadar, fenomenul migrației nu se află în centrul de interes al cercetării, ci este privit mai curând ca fiind un factor conjunctural și de adversitate, responsabil de reorganizarea structurii familiale și a relațiilor din interiorul acesteia.

Schimbările date de societatea actuală fac ca familia să *“se prezinte ca un fenomen în schimbare, asemenea unui caleidoscop”* (Saraceno, 2012) și să fie *“într-o formă mult mai rafinată decât cea din trecut”* (Lupu, 2011, p. 112).

Literatura de specialitate din domeniul sociologiei familiei s-a axat îndeosebi pe studiul structurii, funcțiilor, schimbărilor și diversității familiilor de tip nuclear, extinse, monoparentale, recompuse sau mixte și mai puțin pe studiul familiilor transnaționale.

Începând cu secolul XXI, tot mai mulți cercetători și specialiști din domeniul psihologiei, sociologiei, antropologiei și etnologiei au realizat o serie de studii care au vizat familia transnațională, încercând, pe de o parte, să o definească și să descrie caracteristicile acestei tipologii familiale, iar pe de altă parte, să determine efectele migrației asupra bunăstării membrilor ei (Baldassar et al., 2014; Baldassar & Merla, 2013; Best, 2014;

Bryceson & Vuorela, 2002b; Cienfuegos et al., 2023; Ducu, 2018; Ducu et al., 2018; Ducu & Telegdi-Csetri, 2016; Mazzucato et al., 2004; Mureșan et al., 2016; Nieswand, 2012; Parreñas, 2005; Sørensen et al., 2007; Sørensen & Olwig, 2001; Toth, 2023).

Cea mai completă și complexă definiție dată familiei transnaționale este oferită de Bryceson & Vuorela (2002a, p. 3), care afirmă că *“familiile transnaționale sunt acele familii care trăiesc în mare parte sau pe parcursul unei perioade semnificative de timp separat unii de alții, dar totuși rămân împreună și dezvoltă un sentiment de bunăstare colectivă și unitate cunoscut sub numele de coeziune familială (în eng. “familyhood”), chiar și peste granițele naționale”*.

Este totuși important de menționat că “familiile transnaționale nu se limitează la migrația globală contemporană ci, mai degrabă, au făcut parte din parcursul istoric al fenomenului migrației” (Foner, 2005, *apud.* Herrera, 2013, p. 479), dar, în timp, a crescut nivelul de subiectivitate și conștientizare a faptului că există familii dincolo de granițele naționale (Parreñas, 2005, *apud.* Herrera, 2013, p. 479) care reușesc să funcționeze și să mențină relații funcționale de la distanță, în ciuda provocărilor.

Studiile au arătat că fenomenul migraționist la nivel internațional a generat o serie de schimbări asupra relațiilor intra și interfamiliale, iar membrii familiei, afectați de migrație, atât părinții care au migrat în străinătate, copiii rămași acasă, cât și persoanele din rețeaua de rudenie/suport în grija cărora au rămas cei din urmă, au fost puși în situația de a face față unor noi provocări și dificultăți apărute ca urmare a distanțării fizice și, implicit, ca urmare a limitării interacțiunilor directe dintre aceștia.

Principalul argument al cercetării este dat de faptul că atât în literatura de specialitate, cât și în rândul populației și, implicit, la nivelul mass-mediei, au fost promovate îndeosebi eșecurile înregistrate de membrii familiilor transnaționale, fiind prezentate în numeroase studii care s-au axat pe migrație, deopotrivă efectele negative întâlnite la copiii rămași acasă și eșecurile părinților plecați la muncă în străinătate, evidențiindu-se anumite situații particulare care, din perspectiva noastră, nu pot descrie caracteristicile întregului fenomen.

Demersul nostru își propune să contribuie la *înțelegerea fenomenului parentalității la distanță*, pentru a diminua efectele negative resimțite în plan psiho-emoțional de membrii familiilor transnaționale, care sunt generate de atitudinea discriminatorie a societății actuale (Ducu & Roth, 2009, p. 168) și de proliferarea stereotipurilor.

STRUCTURA TEZEI

Lucrarea este împărțită în două părți, una teoretică și una practică. În prima parte, cea teoretică, sunt operaționalizate principalele concepte folosite în această teză: “*migrație*”, “*familie transnațională*”, “*parentalitate transnațională*” și “*reziliență*”, iar în partea a doua a lucrării, cea practică, sunt prezentate aspectele referitoare la metodologia cercetării: designul cercetării calitative și cantitative; scopul, obiectivele, întrebările/ipotezele de cercetare, criteriile de eșantionare, strategia cercetării, concluziile generale, rezultatele și implicațiile cercetării, aspectele referitoare la etica și limitele cercetării, contribuțiile generale pentru teorie și practică, modalitățile de valorificare a rezultatelor și direcțiile viitoare de cercetare.

În procesul de elaborare a metodologiei cercetării am folosit modelul propus de Cojocaru (2008), în care am optat pentru un design pluralistic care s-a bazat pe o “*triangulare metodologică și a surselor de date, pentru a asigura completitudinea și validitatea concluziilor*” (p. 21).

În timp ce partea de cercetare teoretică a presupus parcurgerea literaturii de specialitate din domeniul migrației, familiei transnaționale, parentalității și rezilienței și analiza rapoartelor statistice care fac trimitere la amploarea fenomenului familiilor transnaționale românești, care înglobează fenomenul “*parentalității la distanță*” și pe cel al “*copiilor rămași singuri acasă*”, partea de cercetare practică s-a bazat pe un mix metodologic, fiind folosite două strategii metodologice: calitativă și cantitativă, fiecare dintre acestea asumându-și anumite presupoziii ontologice și epistemologice.

Pentru complementaritatea datelor calitative și pentru a obține o viziune “*mai puțin subiectivă*” asupra fenomenului, în a doua fază a cercetării de teren, care s-a desfășurat în lunile februarie și martie ale anului 2023, am folosit ca metodă de cercetare, ancheta prin chestionar.

Noutatea temei constă în abordarea fenomenului migraționist privit ca factor contextual pentru exercitarea *parentalității de la distanță*, responsabil de schimbările dinamicii familiale sub aspectul redistribuirii rolurilor în familie și, implicit, de reconfigurarea relațiilor intra și interfamiliale, punându-se accent pe experiențele de viață ale mamelor românce plecate la muncă în Italia, în oglindă cu experiențele de viață ale copiilor acestora rămași acasă (și deveniți între timp adulți) pentru a surprinde cum are loc construcția rezilienței de către membrii familiilor afectate de migrație.

METODOLOGIA CERCETĂRII

Prin intermediul metodologiei folosite în această lucrare urmărim să oferim un model alternativ de înțelegere a efectelor migrației în plan familial și să descriem modul în care distanța fizică influențează funcționalitatea familiei și parentalitatea.

Fazele cercetării, componentele, metodele cercetării și populațiile cuprinse în studiu

Tabelul 1. Designul cercetării

Faza I	Componenta calitativă
Perioada	<i>Metoda folosită:</i> Interviu semi-structurat
	Populațiile cercetării:
Decembrie, 2021	Eșantionul (A): 12 mame din județul Iași, migrante în Italia
Ianuarie, 2022	Eșantionul (B): 12 tineri din județul Iași (cu vârste cuprinse între 18-30 de ani), copiii acestor mame

Faza II	Componenta cantitativă
Perioada	<i>Metoda folosită:</i> Ancheta prin chestionar
	Populațiile cercetării:
Februarie - Martie, 2023	Eșantionul (C): 824 de cadre didactice din învățământul preuniversitar, din toate județele României
Februarie – Martie, 2023	Eșantionul (D): 156 de asistenți sociali/referenți din cadrul SPAS din județul Iași

Triangularea surselor de date și a metodelor de cercetare

Triangularea surselor de date (părinți, copii, cadre didactice și asistenți sociali/referenți) și a metodelor de culegere a datelor (analiza documentelor oficiale, ancheta prin interviu și ancheta prin chestionar) a urmărit, în mod vădit, creșterea validității și completitudinii datelor. Pentru a surprinde o perspectivă mai *obiectivă* asupra fenomenului, în eșantionul cercetării au fost incluși și profesioniști din domeniul social și educațional, care, prin prisma profesiei lor, au intrat în contact cu familiile afectate de migrație, atât cu părinții plecați la muncă în străinătate, cu copiii rămași acasă, cât și cu membrii familiei extinse (persoanele substituit din rețeaua de rudenie).

Totodată, pentru a oferi o imagine cât mai fidelă asupra fenomenului familiilor transnaționale, am solicitat o serie de statistici existente la nivelul Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului din Iași Iași, care prezentau numărul copiilor din județul Iași care au unul sau ambii părinți plecați la muncă în străinătate sau părintele unic susținător plecat la muncă în străinătate, înregistrați la nivelul anului 2008 (când a fost înregistrat cel mai mare număr de emigranți români de după căderea regimului comunist) și

la nivelul anilor 2019-2020-2021, perioadă marcată de pandemie, când numărul de emigrări a scăzut semnificativ. De asemenea, au fost solicitate date de la Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului din Iași despre incidența fenomenului “*copiilor rămași acasă*” la nivelul celor 93 de comune și a celor 4 orașe din județul Iași. Aceste date de la nivelul județului Iași au fost analizate în raport cu datele existente la nivelul *Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, Institutul Național de Statistică, Eurostat, Fondul Internațional pentru Urgențe ale Copiilor al Națiunilor Unite (UNICEF), Biroul Înaltului Comisar ONU pentru Refugiați (UNHCR), Organizația Internațională pentru Migrațiune (OIM) și Salvați Copiii*. Toate aceste date statistice ne-au oferit o perspectivă mai largă asupra înțelegerii fenomenului *copiilor afectați de migrație*, dar și asupra amplitudinii fenomenului *părinților plecați la muncă în străinătate*. Am ales să includem în eșantionul cercetării mamele românce plecate la muncă în Italia, provenite din județul Iași, și pe copiii acestora, rămași acasă, deoarece datele statistice arată că în Italia migrații români reprezintă cea mai mare *diasporă* de la nivelul Uniunii Europene, iar datele de la nivel național arată că regiunea de Nord-Est a României este cea mai afectată de migrație.

Strategia cercetării

Strategia cercetării a urmărit, pe de o parte, construirea unei componente calitative a studiului, care a presupus analiza conținutului mai multor cercetări, studii, materiale, baze de date statistice și utilizarea anchetei prin interviu și, pe de altă parte, construirea unei componente cantitative, care a presupus folosirea anchetei prin chestionar. Așadar, metodologia cercetării recurge la un design pluralistic în care urmărim să realizăm o triangulare metodologică și a surselor de date, “*pentru a asigura completitudinea și validitatea concluziilor noastre*” (Cojocaru, 2008, p. 21). Pentru atingerea obiectivelor acestei cercetări și pentru clarificarea paradigmelor la care ne raportăm în acest studiu, ne-am axat pe un design metodologic mixt.

Metodele și tehnicile folosite

Având în vedere că realitatea socială a familiilor transnaționale este extrem de complexă, pentru surprinderea celor mai importante caracteristici și particularități, așa cum a fost menționat anterior, am folosit ca metode de cercetare, ancheta prin interviu și ancheta prin chestionar. Folosirea mixului metodologic prezintă o serie de avantaje recunoscute de

tot mai mulți cercetători. În primul rând, prin folosirea concomitentă a celor două metode se înlătură orice rivalități și dispute apărute între cantitativiști și calitativiști, accentul fiind pus pe avantajele combinării metodelor și mai puțin pe punctele slabe ale folosirii în exclusivitate a uneia dintre acestea (Cojocaru, 2010, pp. 143–144).

Scopul și obiectivele generale ale cercetării

Scopul general al cercetării este acela de a identifica mecanismele care contribuie la construcția rezilienței de către copiii și părinții români afectați de migrație.

Obiectivele generale ale cercetării:

- Identificarea factorilor de risc care apar în dinamica familiei după momentul separării dintre copil și părinte și evaluarea impactului acestora asupra îndeplinirii rolului parental și a funcționalității familiei în ansamblul ei;
- Identificarea factorilor protectivi ai familiei transnaționale și determinarea impactului acestora asupra coeziunii familiale și menținerii relațiilor pozitive dintre copiii rămași acasă și mamele plecate la muncă în străinătate;
- Descrierea modului de construire a rezilienței de către copiii rămași acasă și mamele migrante;
- Definirea conceptului de parentalitate transnațională.

Designul cercetării calitative

Componenta calitativă a cercetării s-a realizat printr-un demers de anchetă prin interviu și a urmărit identificarea modului în care copiii și părinții afectați de migrație au conștientizat și răspuns în fața riscurilor și a amenințărilor apărute ca urmare a separării fizice dată de migrația mamelor la muncă în străinătate.

Scopul cercetării calitative:

Scopul cercetării calitative este de a identifica care sunt mecanismele de reziliență construite de către părinții și copiii români (din județul Iași) - separați ca urmare a plecării celor dintâi la muncă în străinătate - pentru a menține funcționalitatea optimă a familiei în contextul migrației. Mai exact, ne-am propus să înțelegem cum are loc construcția rezilienței de către copiii și părinții români afectați de migrație și să deciptăm care sunt strategiile folosite de către aceștia pentru a menține relații funcționale în interiorul familiei.

Obiectivele specifice ale cercetării calitative

- Identificarea mecanismelor rezilienței, a factorilor de risc și a factorilor protectivi care au impact asupra funcționalității optime a familiei transnaționale, din perspectiva mamelor și a copiilor afectați de migrație;
- Obținerea unei duble perspective, din partea copiilor și a mamelor migrante, asupra aceluiași eveniment de viață: separarea în contextul migrației, care să descrie cum a internalizat fiecare experiența trăită;
- Identificarea strategiilor care ajută la menținerea relațiilor pozitive în interiorul familiei, între copii și părinți, în contextul migrației.

Întrebările cercetării calitative

1. Care au fost motivele plecării mamelor la muncă în străinătate?
2. Care a fost planul inițial al mamelor migrante?
3. Ce le-a determinat pe mamele migrante să rămână la muncă în străinătate mai mult de un deceniu, departe de copii?
4. În ce măsură au fost implicați copiii în decizia mamelor de a migra la muncă în străinătate?
5. Ce schimbări a generat migrația în viața membrilor familiei transnaționale?
6. Care sunt riscurile cu care s-au confruntat mamele române în Italia?
7. Care au fost efectele migrației în plan psiho-emoțional asupra copiilor rămași acasă, din perspectiva mamelor migrante?
8. Ce efecte a generat migrația asupra mamelor aflate la muncă în străinătate?
9. Ce factori de risc au întâmpinat părinții și copiii după separarea dată de contextul migrației?
10. Care sunt factorii protectivi care au ajutat la construcția rezilienței de către copiii și părinții afectați de migrație?
11. Care este perspectiva actuală a părinților în ceea ce privește asumarea deciziei de a emigra, după un deceniu petrecut la muncă în străinătate?
12. Ce înseamnă "acasă" pentru mamele migrante?
13. Cum au făcut față mamele migrante și copiii rămași acasă provocărilor date de pandemie?
14. Ce le face fericite pe mamele plecate la muncă în străinătate și ce îi face fericiți pe copiii lor, rămași acasă?

Construirea eșantionului analitic și a criteriilor de eșantionare folosite pentru cercetarea calitativă

În cazul componentei calitative a studiului, eșantionarea este una criterială. *“Logica eșantionării pe criterii este de a vedea și studia toate cazurile care indică un criteriu predeterminat, o strategie comună a eforturilor realizate pentru asigurarea calității”* (Patton, 2002, p. 238). Am ales să utilizăm acest tip de eșantionare deoarece ne-am propus să înțelegem situațiile particulare ale familiilor transnaționale care, în ciuda distanței, au continuat să aibă relații intrafamiliale optime. *“Filosofia acestui tip de eșantionare este aceea de a înțelege cazurile critice, bogate în informație”* (Cojocaru, 2010, p. 219).

Axele tematice și subtemele ghidului de interviu pentru mamele migrante

Tabelul 2. Axele tematice și subtemele ghidului de interviu adresat mamelor migrante

Axa tematică 1. Cauzele migrației mamelor la muncă în străinătate
Axa tematică 2: Implicarea copiilor în decizia mamelor de a emigra în străinătate
Axa tematică 3. Schimbări generate de migrație, din perspectiva mamelor migrante
Axa tematică 4. Riscurile cu care se confruntă părinții migranți în țara de destinație
Axa tematică 5. Efectele migrației în plan psiho-emoțional asupra copiilor rămași acasă, din perspectiva mamelor migrante
Axa tematică 6. Efectele migrației asupra mamelor aflate la muncă în străinătate
Axa tematică 7. Factorii protectivi care conduc la construcția rezilienței de către părinți
Axa tematică 8. Semnificația conceptului de “acasă” pentru mamele plecate la muncă în străinătate
Axa tematică 9. Efectele pandemiei de COVID-19 asupra mamelor migrante și a relațiilor cu copiii aflați în țară
Axa tematică 10. “Împlinirile” mamelor migrante

Axele tematice și categoriile interviului pentru Eșantionul (B) - copiii rămași acasă

Tabelul 3. Axele tematice și subtemele ghidului de interviu adresat copiilor rămași acasă

Axa tematică 1. “Așteptările legate de gen”
Axa tematică 2: Opinia și participarea copilului în luarea deciziei mamei de a emigra
Axa tematică 3. Efectele migrației asupra structurii familiei
Axa tematică 4. Importanța rețelelor de sprijin pentru copiii rămași acasă
Axa tematică 5. Reprezentări ale copiilor rămași acasă cu privire la efectele migrației asupra mamelor plecate la muncă în străinătate
Axa tematică 6: Rolul tehnologiei pentru menținerea legăturii dintre copii și mamele migrante și depășirea situațiilor de adversitate date de separarea în contextul migrației
Axa tematică 7. Analiza cost-beneficiu a migrației părinților în străinătate asupra relației cu copiii rămași acasă
Axa tematică 8. Efectele pandemiei de COVID-19 asupra copiilor mamelor migrante
Axa tematică 9. Satisfacții, realizări și planurile copiilor mamelor migrante

Designul cercetării cantitative

Componenta cantitativă a cercetării s-a realizat prin intermediul anchetei prin chestionar. Prin această metodă de culegere a datelor am urmărit, în principal, identificarea factorilor de risc care apar asupra copiilor și părinților afectați de migrație și a factorilor protectivi care conduc la menținerea relațiilor pozitive din interiorul familiei transnaționale.

Scopul cercetării cantitative

Scopul cercetării cantitative este de a identifica factorii de risc și factorii protectivi, pentru a evidenția mecanismele rezilienței adoptate de către copiii și părinții români din perspectiva specialiștilor din domeniul serviciilor sociale, care lucrează direct cu familiile afectate de migrație, precum și a cadrelor didactice din învățământul preuniversitar, care cunosc fenomenul. Pentru atingerea acestui scop am avut în vedere includerea în eșantion a două categorii de profesioniști care interacționează direct cu membrii familiilor afectate de migrație, prin prisma profesiei lor.

Ne-am propus să surprindem viziunea profesioniștilor care interacționează direct cu copiii afectați de migrație, cu persoanele de suport în îngrijirea cărora rămân copiii după migrarea părintelui, fie că vorbim de celălalt părinte, bunici sau alți membri ai familiei extinse, precum și cu părinții plecați la muncă în străinătate. Demersul a urmărit să vină în completarea viziunii surprinse prin intermediul anchetei prin interviu în care au fost incluse mamele plecate la muncă în străinătate și copiii acestora, rămași în țară.

Obiectivele specifice ale cercetării cantitative:

- Identificarea principalilor factori de risc care apar în cazul copiilor și părinților în urma separării date de migrația celor din urmă la muncă în străinătate, care pot perturba funcționalitatea familiei și pot avea repercusiuni directe asupra membrilor ei, din perspectiva profesioniștilor din domeniul asistenței sociale și din cea a învățământului;
- Identificarea factorilor de protecție care conduc la menținerea coeziunii familiei și a bunăstării membrilor ei după momentul separării, ca urmare a plecării părintelui la muncă în străinătate;
- Evaluarea efectelor separării fizice, în urma migrației părintelui la muncă în străinătate, asupra relației cu copilul rămas acasă.

Ipotezele cercetării cantitative

- În situația în care părinții plecați la muncă în străinătate reușesc să își îndeplinească în continuare responsabilitățile parentale optim, scade riscul de neglijare asupra copiilor rămași acasă.
- Un nivel de implicare mai mare din partea părinților plecați la muncă în străinătate este asociat cu diminuarea efectelor negative întâlnite în plan psiho-emoțional la copiii rămași acasă.
- Calitatea relației dintre copil și părinte avută înainte de migrarea părintelui/părinților la muncă în străinătate influențează calitatea relației dintre aceștia, după separare.

Construirea eșantionului analitic și criteriile de eșantionare folosite pentru cercetarea cantitativă

Pentru o înțelegere mai clară a fenomenului, a impactului migrației asupra familiei transnaționale, au fost introduși în eșantionul cercetării 156 de specialiști/practicieni din domeniul social, de la nivelul Serviciilor Publice de Asistență Socială din cadrul celor 97 de primării din județul Iași (93 de comune și 4 orașe) și 824 de cadre didactice din cele 41 de județe și din municipiul București. Și în cazul componentei cantitative, eșantionarea este criterială (*criterion-based selection*). Patton (1990, p. 177) consideră că acest tip de eșantionare este potrivit și pentru cercetările cantitative, deoarece pot oferi date aprofundate cu privire la fenomenul studiat. Un avantaj al acestui tip de eșantionare este dat de faptul că poate oferi o bază profundă pentru cercetări ulterioare care vizează fenomenul studiat (Patton, 2014, p. 425).

Secțiunile chestionarului adresat cadrelor didactice

Tabelul 4. Structura chestionarului adresat Eșantionului (C) - cadrele didactice

Secțiunea 1.	Motivele migrației părinților la muncă în străinătate
Secțiunea 2.	Riscuri/amenințări generate de migrația mamelor la muncă în străinătate asupra copiilor rămași acasă
Secțiunea 3.	Factori protectivi care ajută la construcția rezilienței copiilor și părinților plecați la muncă în străinătate
Secțiunea 4.	Rolul tehnologiei informației și comunicațiilor

Secțiunile chestionarului adresat asistenților sociali/referenților

Tabelul 5. Structura chestionarului adresat Eșantionului (D) - asistenții sociali/referenți din cadrul SPAS

Secțiunea 1.	Motivele migrației părinților la muncă în străinătate
Secțiunea 2.	Riscuri/amenințări generate de migrația mamelor la muncă în străinătate asupra copiilor rămași acasă

Secțiunea 3.	Factori protectivi care ajută la construcția rezilienței copiilor și părinților plecați la muncă în străinătate
Secțiunea 4.	Obligațiile legale ale părinților migranți

Verificarea ipotezelor pentru setul de date din chestionarul adresat cadrelor didactice din învățământul preuniversitar din România

- *Ipoteza 1.* Există o relație între măsura în care părinții plecați la muncă în străinătate reușesc să își îndeplinească responsabilitățile parentale de la distanță și riscul de neglijare asupra copiilor rămași acasă.

Valoarea Gamma de -0,343 arată că există o relație semnificativă din punct de vedere statistic ($\text{sig} < 0,05$), negativă și moderată, între cele două variabile analizate: “măsura în care părinții plecați la muncă în străinătate reușesc să își îndeplinească responsabilitățile parentale de la distanță” și “măsura în care copiii afectați de migrație sunt predispuși să fie victime ale neglijării în familie”.

În urma analizării datelor, se confirmă prima ipoteză: există o legătură între măsura în care părinții reușesc să își îndeplinească responsabilitățile părintești de la distanță și riscul de neglijare asupra copiilor rămași acasă.

- *Ipoteza 2.* Există o legătură între nivelul de implicare din partea părinților plecați la muncă în străinătate și efectele negative întâlnite în plan psiho-emoțional la copiii rămași acasă.

Analiza coeficientului Gamma în acest caz arată, de asemenea, o relație negativă între toate variabilele analizate. Aceste rezultate indică faptul că, din perspectiva cadrelor didactice, în cazul în care nivelul de implicare din partea părinților plecați la muncă în străinătate în viața copiilor rămași acasă crește, scade incidența efectelor negative întâlnite în plan psiho-emoțional la copii rămași acasă.

- *Ipoteza 3.* Calitatea relației dintre copil și părinte, avută înainte de migrarea părintelui/părinților la muncă în străinătate influențează calitatea relației dintre aceștia după emigrarea părintelui/părinților la muncă în străinătate.

Și în acest caz, pentru verificarea ipotezei, am aplicat coeficientul Gamma. Datele arată că există o relație pozitivă puternică și semnificativă între cele două variabile analizate, “calitatea relației avută cu părintele/părinții înainte de separare” și “calitatea relației avută cu părintele/părinții după separare” (Gamma 0,913), rezultat care validează ipoteza de cercetare.

Verificarea ipotezelor pentru setul de date din chestionarul adresat asistenților sociali/referenților din cadrul SPAS din județul Iași

- *Ipoteza 1.* Există o relație între măsura în care părinții plecați la muncă în străinătate reușesc să își îndeplinească responsabilitățile parentale de la distanță și riscul de neglijare asupra copiilor rămași acasă.

Valoarea Gamma înregistrată pentru acest set de date este de -0,458. Această valoare ne indică faptul că există o relație semnificativă din punct de vedere statistic ($\text{sig} < 0,05$), negativă și moderată între cele două variabile analizate: “*măsura în care părinții plecați la muncă în străinătate reușesc să își îndeplinească responsabilitățile parentale de la distanță*” și “*măsura în care copiii afectați de migrație sunt predispuși să fie victime ale neglijării în familie*”. Și în cazul analizării datelor din eșantionul format din asistenții sociali/referenții din cadrul SPAS se confirmă prima ipoteză: există o legătură între măsura în care părinții reușesc să își îndeplinească responsabilitățile părintești de la distanță și riscul de neglijare asupra copiilor rămași acasă.

- *Ipoteza 2.* Există o legătură între nivelul de implicare din partea părinților plecați la muncă în străinătate și efectele negative întâlnite în plan psiho-emoțional la copiii rămași acasă.

Analiza coeficientului Gamma pentru acest set de date aferent eșantionului care cuprinde asistenții sociali/referenții din cadrul SPAS indică, de asemenea (ca în cazul datelor din eșantionul în care au fost incluse cadrele didactice) o relație negativă între toate variabilele analizate.

Din perspectiva asistenților sociali/referenților, există o relație între nivelul de implicare din partea părinților plecați la muncă în străinătate în viața copiilor rămași acasă și incidența efectelor negative întâlnite în plan psiho-emoțional la copiii rămași acasă, motiv pentru care se poate concluzia că și în acest caz ipoteza este validă.

- *Ipoteza 3.* Calitatea relației dintre copil și părinte, avută înainte de migrarea părintelui/părinților la muncă în străinătate, influențează calitatea relației dintre aceștia după emigrarea părintelui/părinților la muncă în străinătate.

Pentru acest set de date rezultat din procesul de analiză a datelor culese din chestionarul adresat asistenților sociali/referenților, valoarea coeficientului de asociere Gamma de 0,988 arată că există o relație pozitivă puternică și semnificativă între cele două variabile, confirmând și în acest caz ipoteza cercetării.

Limitele cercetării

În cazul acestei cercetări, una dintre limitele cercetării a fost dată de contextul apariției pandemiei de COVID-19, fapt care a îngreunat procesul de culegere a datelor. În acest context, interviurile cu părinții plecați la muncă în străinătate nu au mai putut fi realizate față în față (în Italia), din cauza restricțiilor de călătorie impuse de autorități în vederea prevenirii riscului de transmitere a virusului SARS-CoV-2. Astfel, în vederea obținerii perspectivei mamei migrante cu privire la fenomenul parentalității transnaționale, interviurile s-au realizat telefonic și online. Având în vedere că tinerii intervievați, copiii acestor mame, se află în țară (județul Iași), interviurile cu aceștia au fost realizate față în față, cu respectarea măsurilor de prevenire a îmbolnăvirii. Condițiile stricte impuse de autorități și temerea generată de pandemie la nivelul societății, a restrâns eșantionul cercetării calitative la 12 părinți și 12 copii, nefiind incluși și membrii familiei în grija cărora au rămas copiii după migrarea părinților (fie că vorbim de celălalt părinte, bunici, unchi, mătuși, frați). Este de menționat, totuși, și un aspect pozitiv al experienței trăite în perioada pandemiei, și anume dezvoltarea rețelelor de comunicare online și digitale și faptul că interviul a avut loc în confortul casei fiecăruia (respondent-cercetător). De asemenea, și în cazul culegerii datelor cantitative, procesul s-a realizat online. Având în vedere că, în timpul pandemiei, profesorii și asistenții sociali s-au familiarizat cu instrumentele de lucru online, aceștia au arătat o deschidere mare pentru a completa chestionarele primite online.

CONCLUZIILE ȘI REZULTATELE GENERALE ALE CERCETĂRII

Membrii familiei transnaționale adoptă o serie de strategii de construcție a rezilienței, pentru a face față separării date în contextul migrației. Datele au reliefat faptul că mamele fac față contextului separării de copiii rămași acasă cu ajutorul suportului primit din partea membrilor familiei, a noilor tehnologii de comunicare online și a posibilităților de călătorie aeriene, care oferă avantajul în ceea ce privește costul de timp. Factorii de risc cu care se confruntă mamele plecate la muncă în străinătate, în ceea ce privește exercitarea rolului parental, sunt generați în principal de distanță.

Mamele au declarat că distanța poate fi un impediment în exercitarea funcției de părinte, deoarece, după separarea de copii, aceștia pot avea momente în care se simt abandonați, iar controlul parental scade. Ca factor protectiv, mamele au declarat că, pentru

a preveni asemenea situații, au menținut permanent legătura cu copiii și membrii familiei rămași acasă, prin comunicare și vizite periodice. De asemenea, mamele au încercat să își exprime sentimentele de afecțiune și dragoste părintească, chiar dacă nu erau în proximitatea copilului. În ceea ce privește procesul de aculturație, mamele migrante au întâmpinat o serie de probleme legate la început de: necunoașterea limbii, adaptarea la o nouă cultură și stil de viață, prestarea unor munci fără forme legale. Pe parcurs, mamele au declarat că au făcut eforturi pentru a învăța limba italiană, iar acest lucru le-a conferit o serie de avantaje care au facilitat și depășirea altor obstacole date de relația cu comunitatea sau angajatorii.

Prin analiza datelor calitative am putut răspunde și la principalele întrebări de cercetare. Astfel, rezultatele cercetării arată că principalul motiv pentru care mamele române migrează în străinătate ține de factorul economic. Îmbunătățirea situației financiare, creșterea nivelului de trai, al bunăstării familiei în ansamblul ei și sprijinul oferit copiilor pentru a avea acces la educație, reprezintă principalele deziderate ale mamelor plecate la muncă în străinătate. Deși planul inițial al mamelor a fost, în general, să plece în străinătate pentru o perioadă determinată de timp, cuprinsă între 6 luni și 3 ani, apariția unor evenimente în familie, contexte de viață care nu au fost anticipate, au făcut ca mamele să-și schimbe planul și să rămână în continuare în străinătate, pentru a oferi sprijin familiei. În ceea ce privește implicarea copiilor în luarea deciziei de a emigra a mamelor, acest aspect s-a dovedit a fi unul foarte sensibil. În cele mai multe cazuri, mamele au considerat că migrația este singura soluție și, neexistând alte alternative, au considerat că nu este relevant să implice copiii în luarea acestei decizii. De asemenea, faptul că unii dintre copii aveau o vârstă fragedă când mamele au plecat în străinătate, a reprezentat un alt motiv pentru care mamele au ales să nu implice copiii în luarea deciziei. De asemenea, datele au reliefat că majoritatea mamelor migrante nu au pregătit cu mult timp înainte copiii pentru separare, fapt pentru care, în unele situații particulare, acest lucru a generat o serie de efecte psihosociale negative asupra copiilor rămași acasă.

În ceea ce privește copiii rămași acasă, aceștia au declarat, de asemenea, că migrația a generat o serie de factori de risc asupra dezvoltării psiho-socio-educative a lor. În unele cazuri, aceștia s-au confruntat cu stări emoționale negative. Ca strategie de construcție a rezilienței, copiii au declarat că au depășit aceste probleme cu ajutorul comunicării. Mulți dintre copii au declarat că au înțeles că *“părinții s-au sacrificat pentru binele lor”* și au conștientizat faptul că migrația mamelor nu reprezintă un abandon. De asemenea, în cazul copiilor, a contat foarte mult suportul primit din partea părintelui în grija căruia a rămas sau,

în unele cazuri, a celorlalți membrii de familie, sau a profesorilor. Atât copiii, cât și mamele cred că migrația a reprezentat o soluție de compromis, însă fără de care funcționalitatea familiei ar fi avut de suferit. Se conturează, astfel, o paradigmă: migrația generează efecte negative asupra membrilor familiei și atentează asupra stabilității familiale, însă, în același timp, aduce o serie de avantaje de ordin economic și social, reușind să consolideze familia.

În urma analizei datelor cantitative, principalele rezultate au evidențiat faptul că, din perspectiva profesorilor, copiii afectați de migrație prezintă, în general, dificultăți de integrare în colectivul de elevi, motivații școlare scăzute și tind să se autoizoleze, să evite lucrul în echipă și să nu se afirme prin rezultate extraordinare la învățătură, aspecte care pot conduce la scăderea performanțelor școlare în timp și la un risc crescut de abandon școlar. În ceea ce privește implicarea părinților în procesul educațional al copiilor rămași acasă, datele arată că aceștia se implică în mică măsură în educația formală a copiilor, ceea ce poate genera, în unele situații, o serie de dezechilibre psiho-emoționale asupra copiilor, precum dezvoltarea unor sentimente de autoînvovărire, anxietate, depresie și resentimente față de părinți și/sau tulburări de comportament.

Din perspectiva cadrelor didactice, plecarea mamei în străinătate poate avea un impact considerabil mai mare asupra copilului, comparativ cu plecarea tatălui. Acest lucru ne indică faptul că, de regulă, figura maternă este percepută ca având un rol mai important în ceea ce privește creșterea și îngrijirea copilului, aspect care poate fi explicat prin teoria atașamentului. Dezvoltarea psiho-socio-emoțională și intelectuală optimă a copilului este în strânsă legătură și chiar dependentă de mediul în care crește, de calitatea relațiilor pe care le dezvoltă cu ocrotitorii. Modelele pe care copilul le observă de-a lungul copilăriei au o influență importantă asupra dezvoltării lui, ca viitor adult, în exercitarea diferitelor roluri sociale.

Părinții sunt "*figura centrală*" în viața copilului, iar modul în care aceștia conștientizează pe deplin rolul avut și își exercită funcțiile parentale influențează direct traiectoria dezvoltării psiho-emoționale și cognitive a copilului. În acest sens, "*a fi părinte*" implică o responsabilitate foarte mare, deoarece părinții au obligația de a asigura copiilor cele mai bune condiții de dezvoltare, pentru ca aceștia să poată crește în armonie și atinge potențialul bio-psiho-socio-cognitiv cel mai înalt.

Din perspectiva asistenților sociali, motivele economice reprezintă, de asemenea, principalul motiv pentru care mamele migrante au ales să plece la muncă în străinătate, iar faptul că, în unele situații, mamele au divorțat, sau soții au decedat, a condus la schimbarea

planului inițial în ceea ce privește procesul migrator. După plecarea mamelor în străinătate, rolurile în familie s-au redistribuit, iar în general frații mai mari au preluat din responsabilitățile mamelor plecate.

Cadrele didactice din eșantion atrag atenția asupra importanței menținerii legăturii dintre părinți și profesori pentru prevenirea excluziunii sociale, abuzului, abandonului școlar și comportamentelor indezirabile în rândul copiilor. De asemenea, ambele eșantioane (profesori/asistenți sociali) consideră că, pentru prevenirea efectelor negative asupra copiilor afectați de migrație, dar și pentru a veni în sprijinul părinților migranți, este extrem de important ca, în fiecare unitate școlară, să fie angajat un asistent social care să fie responsabil în ceea ce privește evaluarea situațiilor copiilor vulnerabili, colaborarea cu autoritățile locale (Serviciul Public de Asistență Socială, Direcția de Asistență Socială) și cu organizațiile neguvernamentale.

Atât analiza datelor calitative, cât și cea a datelor cantitative, relevă faptul că parentalitatea (în eng. *parenting*) este, mai curând, un proces prin care părintele se implică într-un mod activ și conștient și alocă toate resursele necesare pentru îngrijirea, creșterea și dezvoltarea armonioasă a copilului pentru ca el să se bucure de cea mai bună stare psiho-emoțională și intelectuală pe care o poate atinge. Așadar, a fi părinte nu presupune doar a respecta anumite norme sociale și a îndeplini obligațiile legale pentru a asigura toate drepturile copilului prevăzute de legislația din domeniu, ci este un mod care presupune înțelegerea și gestionarea optimă a schimbărilor psihologice ale copilului, care să conducă la crearea unor legături de atașament puternice și sănătoase între părinte și copil și consolidarea acestora în timp.

Parentalitatea transnațională implică un efort suplimentar din partea părintelui, pentru a reuși să creeze și să mențină acele legături de atașament puternice și sănătoase cu copilul, de la distanță, însă; rezultatele acestui studiu au arătat că, odată create, acestea pot rezista în timp, dincolo de granițe, cu ajutorul noilor tehnologii de comunicare despre care Foner (2000, p. 174) afirma că "*pot anihila timpul și spațiul*". De asemenea, parentalitatea transnațională presupune reconfigurarea sau reafirmarea rolurilor în familie, iar în multe situații părinții plecați la muncă în străinătate realizează un "*transfer al îngrijirii copiilor*" către persoanele resursă din rețeaua de rudenie, fie că vorbim de celălalt părinte, bunici, unchi, mătuși sau alte persoane din afara rețelei de rudenie, în grija cărora rămân copiii în perioada în care părintele/părinții sunt plecați la muncă în străinătate.

Dacă, în ceea ce privește exercitarea rolurilor în familie, apar unele modificări, fiind preluate sarcinile părintelui/părinților plecați de către persoanele ocrotitoare în grija cărora au rămas copiii sau chiar, în unele situații, de către copii, statutul de părinte rămâne neschimbat, rezultatele din interviu reliefând faptul că nimeni și nimic nu poate suplini pe deplin lipsa părintelui. Prin intermediul anchetei prin interviu și prin chestionar, am putut îndeplini obiectivele cercetării generale și specifice și răspunde/oferi răspunsuri bine argumentate la toate întrebările de cercetare. În ceea ce privește ipotezele cercetării, rezultatele analizei datelor componente cantitative validează cele 3 ipoteze:

- Există o relație între măsura în care părinții plecați la muncă în străinătate reușesc să își îndeplinească responsabilitățile parentale de la distanță și riscul de neglijare asupra copiilor rămași acasă.
- Există o legătură între nivelul de implicare din partea părinților plecați la muncă în străinătate și efectele negative întâlnite în plan psiho-emoțional la copiii rămași acasă.
- Calitatea relației dintre copil și părinte avută înainte de migrarea părintelui/părinților la muncă în străinătate influențează calitatea relației dintre aceștia, după emigrarea părintelui/părinților la muncă în străinătate.

Contribuțiile studiului pentru teorie și practică

În baza procesului de revizuire a literaturii de specialitate din domeniul sociologiei familiei, în special a cercetărilor, a studiilor, a publicațiilor care și-au îndreptat atenția asupra familiei transnaționale, încercăm să propunem o nouă definiție a conceptului studiat, care să integreze definițiile existente din literatura de specialitate, dar să aducă, totodată, un element de noutate în ceea ce privește constructul.

Familia transnațională reprezintă un sistem sinergic bazat pe o capacitate de reziliență proprie, în care membrii ei, localizați în țări diferite, mențin relații cognitiv-emoționale care depășesc distanța fizică, prin intermediul unor strategii și practici care se adaptează continuu, pentru asigurarea funcționalității și coeziunii familiale optime. În urma analizei datelor calitative și cantitative, s-a observat că familiile de migranți sunt suspendate între două realități, una pozitivă, în care membrii familiei reușesc să facă față adversităților întâmpinate prin diferite strategii, precum comunicarea online, vizitele periodice în țară, trimiterea de remitențe și pachete, și una negativă, care poate avea efecte pe termen lung asupra structurii familiei și bunăstării psiho-emoționale a membrilor ei.

Având în vedere că, în literatura de specialitate, nu am identificat o definiție a conceptului de “*parentalitate transnațională*”, ținând cont de toate caracteristicile identificate prin intermediul cercetării calitative și cantitative realizate în acest studiu, propunem următoarea definiție:

Parentalitatea transnațională reprezintă un construct bidimensional, care implică relația dintre copil și părinte în contextul separării apărută ca urmare emigrării părintelui/părinților. Conceptul de parentalitate transnațională prezintă o diversitate de caracteristici distincte, influențate de mediul socio-cultural și politic care poate fi privit ca un “*caleidoscop*” aflat în continuă schimbare.

Modalități de valorificare a rezultatelor

Rezultatele acestei cercetări pot fi folosite de diverși profesioniști și practicieni din domeniul psiho-socio-educational care interacționează direct cu familiile transnaționale, pentru dezvoltarea unor planuri de intervenție specifice, a unor planuri de consiliere personalizate și a unor servicii adaptate nevoilor copiilor și părinților afectați de migrație.

De asemenea, rezultatele pot veni în sprijinul factorilor de decizie de la nivel național, județean și local, pentru elaborarea unei politici sociale care să asigure premisele necesare oferirii de suport familiilor transnaționale, în vederea prevenirii riscului de excluziune al acestora. Mai concret, rezultatele acestei cercetări se doresc a fi valorificate și transpuse într-o politică socială care să asigure cadrul legislativ optim pentru asigurarea serviciilor necesare familiilor afectate de migrație.

De asemenea, datele se doresc a fi diseminate la nivelul comunității, în rândul specialiștilor din domeniul social, asistenților sociali, psihologilor și sociologilor și în rândul cadrelor didactice din învățământul preuniversitar, prin elaborarea unui “*Ghid de practici pentru profesioniștii care lucrează cu familiile transnaționale*”. În urma cercetării, a fost identificată nevoia dezvoltării serviciilor de tip *afterschool* pentru copiii afectați de migrație, a unui program de educație parentală care să fie livrat online pentru părinții plecați la muncă în străinătate și nevoia de suplinire a numărului de specialiști asistenți sociali care lucrează la nivel local în cadrul Serviciilor Publice de Asistență Socială. *Așa cum apare menționat și în secțiunea de analiză a datelor cantitative, serviciile de educație parentală dedicate exclusiv părinților plecați la muncă în străinătate sunt dificil de accesat în acest moment în România.* Nevoia identificată ar putea fi acoperită prin intermediul elaborării unei politici sociale de către Ministerul Familiei, Tineretului și Egalității de Șanse, care să pună bazele

creării contextului legal pentru dezvoltarea unei game de servicii particularizate pentru părinții plecați la muncă în străinătate. Aceste servicii specializate ar putea conduce la consolidarea legăturilor dintre membrii familiei transnaționale, la bunăstarea emoțională și psihologică a membrilor acesteia și, totodată, la creșterea numărului de reintegrări familiale ale copiilor beneficiari în prezent, ai unei măsuri de protecție specială, precum și la prevenirea instituționalizării copiilor rămași acasă în grija familiei.

Este indicat ca părinții să fie sprijiniți în procesul lor de autocunoaștere, pentru ca aceștia să conștientizeze importanța de a le arăta copiilor ceea ce simt cu adevărat, mai mult decât de a le spune ceea ce gândesc. Este, de asemenea, relevant ca părinții să ofere cadrul necesar de ventilare a emoțiilor copiilor, pentru ca aceștia să își dezvolte încrederea și stima de sine, să învețe parteneriatul, să rezolve conflictele, să conștientizeze stările psiho-emoționale și să le trăiască fără a se lăsa foarte mult afectați de factorii de stres. Prin intermediul cursurilor de educație parentală, părinții emigranți ar putea beneficia, de asemenea, de informare, consiliere, suport, sprijin și încurajare din partea unei rețele de educatori parentali special formați pentru lucrul cu familiile transnaționale (cu părinții plecați la muncă în străinătate și membrii familiei rămași în țară). Totodată, ar putea fi dezvoltat un grup de suport destinat părinților plecați la muncă în străinătate, care întâmpină diferite probleme sau care au reușit să facă față anumitor provocări, pentru a exista un schimb direct de informații, sprijin și suport între părinții plecați la muncă în străinătate. De asemenea, o altă propunere pertinentă pentru diminuarea efectelor negative generate de migrația părinților în străinătate asupra copiilor, dar și a familiei, o reprezintă revizuirea cadrului legal din domeniul ocupării forței de muncă, pentru crearea unor posturi în organigrama unităților de învățământ preuniversitar, pentru a fi angajați în fiecare unitate școlară cel puțin un specialist asistent social care să colaboreze direct cu psihologul școlar, consilierul, dar și cu asistenții sociali/referenții/lucrătorii sociali din cadrul primăriilor de la nivel local, mediatorii sanitari, mediatorii comunitari, precum și cu specialiștii din cadrul Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecție a Copilului și din mediul ONG. Având în vedere magnitudinea și evoluția fenomenului, schimbările social-politice cu care ne confruntăm, numărul mare de emigranți, sporul negativ înregistrat și scăderea numărului populației țării, considerăm că este necesară crearea și adoptarea unei Metodologii-cadru de intervenție pluridisciplinară și interinstituțională privind copiii și părinții afectați de migrație aflați în situații de vulnerabilitate și risc de excluziune socială.

Bibliografie selectivă:

- Agrawal, A. K., Verma, R., & Das, S. (2022). Scroll Down Syndrome. *Journal of Anxiety & Depression*, 5(1). <https://doi.org/10.46527/2582-3264.144>.
- Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachments Beyond Infancy. *American Psychologist*, 44(4), 709–716. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.44.4.709>.
- Artico, C. I. (2003). Latino Families Broken by Immigration: The Adolescents' Perceptions. In S. J. Gold & R. G. Rumbaut (Eds.), *LFB Scholarly Publishing*. LFB Scholarly Publishing LLC.
- Babbie, E. (2016). *The Practice of Social Research* (14th ed.). Cengage Learning.
- Baldassar, L., Kilkey, M., Merla, L., & Wilding, R. (2014). Transnational Families. In J. Treas, J. Scott, & M. Richards (Eds.), *The Sociology of Families* (1st Edition, pp. 155–175). John Wiley & Sons, Ltd.
- Baldassar, L., & Merla, L. (Eds.). (2013). *Transnational Families, Migration and the Circulation of Care. Understanding Mobility and Absence in Family Life*. Routledge, Taylor & Francis.
- Baldassar, L., & Merla, L. (2014). *Transnational Families, Migration and the Circulation of Care Understanding Mobility and Absence in Family Life* (L. Baldassar & L. Merla, Eds.). Routledge.
- Baltes, P. B., Reese, H. W., & Nesselroade, J. R. (1988). *Life-Span Developmental Psychology: Introduction to Research Methods*. Psychology Press.
- Belsky, J. (1984). The Determinants of Parenting: A Process Model. In *Source: Child Development* (Vol. 55, Issue 1).
- Berckmoes, L. H., & Mazzucato, V. (2018). Resilience Among Nigerian Transnational Parents in the Netherlands: a Strength-Based Approach to Migration and Transnational Parenting. In *Global Networks* (Vol. 18).
- Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L., & Vedder, P. (2006). Immigrant Youth: Acculturation, Identity, and Adaptation. *Applied Psychology*, 55(3), 303–332. <https://doi.org/10.1111/J.1464-0597.2006.00256.X>.
- Best, C. (2014). Kinship Care and Transnational Parenting: The Intersection of Cultural Values and Practices. *Journal of Family Social Work*, 17(2), 119–135. <https://doi.org/10.1080/10522158.2014.881731>.
- Bordone, V., & De Valk, H. A. G. (2016). Intergenerational Support among Migrant Families in Europe. *Springer European Journal of Ageing*, 13, 259–270. <https://doi.org/10.1007/s10433-016-0363-6>.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss: Vol. 1. Attachment* (Vol. 1). Basic Books.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Harvard University Press. [files/250/Bronfenbrenner - 1979 - The ecology of human development experiments by n.pdf](https://files.eric.gov/fulltext/ED187441.pdf).

- Bronfenbrenner, U., & Morris, P. A. (2006). The Bioecological Model of Human Development. In W. Damon & R. M. Lerner (Eds.), *Handbook of Child Psychology: Vol. Volume I* (Sixth Edition). John Wiley & Sons, Ltd. <https://doi.org/10.1002/9780470147658.CHPSY0114>.
- Bryceson, D. F. (2019). Transnational Families Negotiating Migration and Care Life Cycles across Nation-State Borders. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 45(16), 3042–3064. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2018.1547017>.
- Bryceson, D., & Vuorela, U. (Eds.). (2002). *The Transnational Family: New European Frontiers and Global Networks*. Berg.
- Chelcea, S. (2001). *Metodologia Cercetării Sociologice: Metode Cantitative și Calitative*. Editura Economică.
- Cheng, J., & Sun, Y. H. (2014). Depression and Anxiety Among Left-Behind Children in China: A Systematic Review. *Child: Care, Health and Development*, 41(4), 515–523. <https://doi.org/10.1111/CCH.12221>.
- Cienfuegos, J., Brandhorst, R., & Bryceson, D. F. (Eds.). (2023). *Handbook of Transnational Families Around the World*. Springer Nature.
- Clark, T., Foster, L., Sloan, L., & Bryman, A. (2021). *Bryman's Social Research Methods* (Sixth Edition). Oxford University Press.
- Cojocaru, S. (2010). *Evaluarea Programelor de Asistență Socială*. Editura Polirom.
- Cojocaru, D. (2008). *Copilăria și Construcția Parentalității: Asistența Maternală în România*. Editura Polirom.
- De Haan, M. (2011). The Reconstruction of Parenting after Migration: A Perspective from Cultural Translation. *Human Development*, Vol. 54(No. 6), 376–399. <https://doi.org/10.1159/000334119>.
- Dreby, J. (2007). Children and Power in Mexican Transnational Families. *Journal of Marriage and Family*, 69(4), 1050–1064.
- Dreby, J. (2010). *Divided by Borders: Mexican Migrants and Their Children*.
- Ducu Telegdi Csetri, V. (2018). *Afterword: Gender Practices in Transnational Families*. In: Ducu V., Nedelcu M., Telegdi-Csetri A. (eds) *Childhood and Parenting in Transnational Settings. International Perspectives on Migration* (Vol. 15).
- Ducu, V. (2014). Transnational Mothers from Romania. *Romanian Journal of Population Studies*, Vol. VIII (No. 1).
- Ducu, V. (2016). Semnificația apartenenței la o familie transnațională: Experiențe de acasă. *Studii Și Cercetări Din Domeniul Științelor Socio-Umane*, 29, 339–349.
- Ducu, V. (2018). *Romanian Transnational Families: Gender. Family Practices and Difference*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-90242-5>.
- Ducu, V., Nedelcu, M., & Telgdi-Csetri, A. (Eds.). (2018). *Childhood and Parenting in Transnational Settings. International Perspectives on Migration*. Springer International Publishing AG. <http://www.springer.com/series/8811>.

- Ducu, V., & Roth, M. (2009). Maternitatea Transnațională: Cazul Femeilor din România. În M. Albu, I. Isac, & V. Marian (Eds.), *Studii și cercetări din domeniul științelor socio-umane* (Vol. 18, pp. 158–168). Editura Argonaut.
- Ducu, V., & Telegdi-Csetri, A. (Eds.). (2016). *Managing Difference in Eastern-European Transnational Families*. Frankfurt am Main.
- Fesenmyer, L. L. (2014). Transnational Families. In B. Anderson & M. Keith (Eds.), *Migration: A Compass Anthology* (pp. 135–136).
- Fletcher, D., & Sarkar, M. (2013). Psychological Resilience: A Review and Critique of Definitions, Concepts, and Theory. *European Psychologist, 18*(1), 12–23. <https://doi.org/10.1027/1016-9040/A000124>.
- Foner, N. (2000). *From Ellis Island to JFK. New York's Two Great Waves of Immigration*. Russell Sage Foundation.
- Gassmann, F., Siegel, M., Vanore, M., & Waidler, J. (2013). *The Impact of Migration on Children Left Behind in Moldova*. UNU-MERIT Working Paper Series. <http://mgsog.merit.unu.edu>.
- Gavriliuc, C., Platon, D., & Afteni, V. (2006). *The Situation of Children Left Behind by Migrating Parents. Study Report CIDD/UNICEF*.
- Giorguli Saucedo, S. E. (2004). *To Study or Not to Study: the Influence of Family Migration on School Enrollment among Mexican Adolescents*.
- Hawkins, B. P., Solheim, C., & Zuiker, V. S. (2022). Transnational Couples Parenting in the United States: A story of Integration, Navigation, and Resilience. *Journal of Family Issues, 43*(2), 418–442. <https://doi.org/10.1177/0192513X21993878>.
- Herrera, G. (2013). Gender and International Migration: Contributions and Cross-fertilizations. In *Annual Review of Sociology*. (Vol. 39, pp. 471–489). <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-071811-145446>.
- Hoang, L. A., & Yeoh, B. S. A. (Eds.). (2015). *Transnational Labour Migration, Remittances and the Changing Family in Asia*. Palgrave Macmillan.
- Hondagneu-Sotelo, P., & Avila, E. (1997). “I’m Here, But I’m There”: The Meanings of Latina Transnational Motherhood. <http://Dx.Doi.Org/10.1177/089124397011005003>, *11*(5), 548–571. <https://doi.org/10.1177/089124397011005003>.
- Horn, V. (2019). *Aging within Transnational Families: The Case of Older Peruvians* (Anthem Press).
- Hossu, I.-E., Aștilean, A., & Ilea, C. (2016). Provocări metodologice de cercetare a familiilor transnaționale. *Studii Și Cercetări din Domeniul Științelor Socio-Umane, 29*, 349–356.
- Hossu, I.-E., & Ducu, V. (2017). *Departate și totuși aproape: fragmente din viața familiilor transnaționale*. Editura Mega.
- Huang, S., & Yeoh, B. S. A. (2005). Transnational Families and Their Children’s Education: China’s ‘Study Mothers’ in Singapore. *Global Networks, 5*(4), 379–400. <https://doi.org/10.1111/J.1471-0374.2005.00125.X>.
- Iluț, P. (2005). *Sociopsihologia și Antropologia Familiei*. Editura Polirom.

- Irimescu, G., & Lupu, A. L. (2006). *Singur acasă. Studiu efectuat în zona Iași asupra copiilor separați de unul sau ambii părinți prin plecarea acestora la muncă în străinătate*. Editura Terra Nostra.
- Iwaniec, D. (2006). *The Emotionally Abused and Neglected Child. Identification, Assessment and Intervention: A Practice Handbook* (2nd ed.). John Wiley & Sons Ltd.
- Jaba, E. (2002). *Statistică* (Ed. 3-a rev.-). Editura Economică.
- Jordan, L. P., & Graham, E. (2012). Resilience and Well-Being Among Children of Migrant Parents in South-East Asia. *Child Development*, 83(5), 1672–1688.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2012.01810.x>.
- Kandel, W. (2003). The Impact of U.S. Migration on Mexican Children's Educational Attainment. *Education, Family and Population Dynamics*, 305–328.
- Kandel, W., & Kao, G. (2001). The Impact of Temporary Labor Migration on Mexican Children's Educational Aspirations and Performance on JSTOR. *The International Migration Review*, 35(4), 1205–1231.
- Kurtz, N. R. (1999). *Statistical Analysis For The Social Sciences*. Allyn and Bacon.
- Landau, J. L. (2013). Family and Community Resilience Relative to the Experience of Mass Trauma: Connectedness to Family and Culture of Origin as the Core Components of Healing. In D. S. Becvar (Ed.), *Handbook of Family Resilience* (p. 459). Springer.
- Landau, J., & Saul, J. (2004). Facilitating Family and Community Resilience in Response to Major Disaster. In F. Walsh & M. McGoldrick (Eds.), *Living Beyond Loss: Death in The Family* (2nd ed., pp. 285–309). W. W. Norton & Company.
https://www.researchgate.net/publication/240626653_Facilitating_Family_and_Community_Resilience_in_Response_to_Major_Disaster.
- Lapov, Z. (2019). Paternità Emigrata, Transnazionale, Ritrovata: in conversazione con la comunità bangladesca di Firenze. *Rivista Italiana Di Educazione Familiare, Vol. 1*, 153–173.
<https://doi.org/10.13128/RIEF-25736>.
- Latukha, M., Shagalkina, M., Mitskevich, E., & Strogetskaia, E. (2021). From Brain Drain to Brain Gain: the Agenda for Talent Management in overcoming Talent Migration from Emerging Markets. *The International Journal of Human Resource Management*, 33(11), 2226–2255.
<https://doi.org/10.1080/09585192.2021.1949374>.
- Levitt, P. (2001). *The Transnational Villagers*. University of California Press.
- Luca, C. (2007). *Asistența socială, psihologică și juridică a copiilor rămași singuri acasă ca urmare a plecării părinților la muncă în străinătate: metodologie* (A.-S. Gulei). Editura Terra Nostra.
- Luca, C. (2010). *Asistența psihosocială a copiilor singuri acasă*. Editura Universității "Alexandru Ioan Cuza".
- Luca, C., Gulei, A. Stelian., Azoiței, N.-Daniela., Lăcustă, O.-Monica., Karacsony, Niculina., & Pascaru, Gheorghe. (2007). *Metodologie: asistența socială, psihologică și juridică a copiilor rămași singuri acasă ca urmare a plecării părinților la muncă în străinătate*. Editura Terra Nostra.

- Luthar, S. S., Cicchetti, D., & Becker, B. (2000). The Construct of Resilience: A Critical Evaluation and Guidelines for Future Work. In *Child Development* (Vol. 71, Issue 3). <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00164>.
- Ma, J. (2020). Parenting in Chinese Immigrant Families: A Critical Review of Consistent and Inconsistent Findings. In *Journal of Child and Family Studies* (Vol. 29, Issue 3, pp. 831–844). Springer. <https://doi.org/10.1007/s10826-019-01642-y>.
- Maccoby, E. E. (2000). Parenting and its Effects on Children: on Reading and Misreading Behavior Genetics. *Annual Review of Psychology*, 51, 1–27. <https://doi.org/10.1146/ANNUREV.PSYCH.51.1.1>.
- Mareş, G. (2015). Parenting Paradigms In Today's Romanian Society. *Scientific Journal of Education, Sports, and Health*, Vol. XVI /2015(No. 1 Supplement), 203–209.
- Mărginean, I. (2000). *Proiectarea Cercetării Sociologice*. Editura Polirom.
- Masten, A. S. (1999). Resilience Comes of Age: Reflections on the Past and Outlook for the Next Generation of Research. In M. D. Glantz & J. L. Johnson (Eds.), *Resilience and Development: Positive Life Adaptations* (pp. 282–296). PlenuL.
- Masten, A. S. (2001). Ordinary Magic: Resilience Processes in Development. *American Psychologist*, 56(3), 227–238. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.56.3.227>.
- Masten, A. S. (2007). Resilience in Developing Systems: Progress and Promise as the Fourth Wave Rises. *Development and Psychopathology*, 19(3), 921–930. <https://doi.org/10.1017/S0954579407000442>.
- Masten, A. S. (2018). Resilience Theory and Research on Children and Families: Past, Present, and Promise. In *Journal of Family Theory and Review* (Vol. 10, Issue 1, pp. 12–31). Wiley-Blackwell. <https://doi.org/10.1111/jftr.12255>.
- Masten, A. S., Best, K. M., & Garmezy, N. (1990). Resilience and Development: Contributions From the Study of Children Who Overcome Adversity. *Development and Psychopathology*, 2(4), 425–444. <https://doi.org/10.1017/S0954579400005812>.
- Masten, A. S., & Coatsworth, J. D. (1998). The Development of Competence in Favorable and Unfavorable Environments. Lessons from Research on Successful Children. *The American Psychologist*, 53(2), 205–220. <https://doi.org/10.1037//0003-066X.53.2.205>.
- Mazzucato, V., & Schans, D. (2011). Transnational Families and the Well-Being of Children: Conceptual and Methodological Challenges. *Journal of Marriage and Family*, 73(4), 704–712. <https://doi.org/DOI:10.1111/j.1741-3737.2011.00840.x>.
- Mazzucato, V., van Dijk, R., Horst, C., & de Vries, P. (2004). Transcending the Nation. Exploration of Transnationalism as a Concept and Phenomenon. In D. Kalb, W. Pansters, & H. Siebers (Eds.), *Globalization And Development. Themes and Concepts in Current Research* (pp. 131–162). Kluwer Academic Publisher.
- Menjívar, C. (2000). Fragmented Ties, Salvadoran Immigrant Networks in America. In *Citation Millar* (Issue 1). University of California Press.

- Miftode, V. (1995). *Metodologia sociologică. Metode și tehnici de Cercetare Sociologică*. Editura Porto Franco.
- Miftode, V. (2003). *Tratat de Metodologie Sociologică*. Editura Lumen.
- Miftode, V. (2006). *Suport de curs adresat participanților la proiectul „Migrația și traficul minorilor neînsoțiți: măsuri urgente pentru minorii aflați în situație de vulnerabilitate extremă”. Componenta, Migrația și efectele ei în plan familial*.
- Milligan, I. (2017). Welcome to The web: The Online Community of GeoCities During The Early Years of The World Wide Web. In *The Web as History. Using Web Archives to Understand the Past and the Present* (pp. 137–158). UCL Press.
- Mittelmeier, J., Gunter, A., Raghuram, P., & Rienties, B. (2021). Migration Intentions of International Distance Education Students Studying From a South African Institution: Unpacking Potential Brain Drain. *Globalisation, Societies and Education*, 20(4), 523–541. <https://doi.org/10.1080/14767724.2021.1947202>.
- Nichols, W. C. (2013). Roads to Understanding Family Resilience: 1920s to The Twenty-First Century. In D. S. Becvar (Ed.), *Handbook of Family Resilience* (pp. 3–16). Springer.
- Nieswand, B. (2012). Theorising transnational migration: The status paradox of migration. In *Theorising Transnational Migration: The Status Paradox of Migration*. Taylor and Francis. <https://doi.org/10.4324/9780203810439>.
- Ooms, T. (1996). *Where Is The Family In Comprehensive Community Initiatives For Children And Families?*
- Orellana, M. F., Thorne, B., Chee, A., & Lam, W. S. E. (2001). Transnational Childhoods: The Participation of Children in Processes of Family Migration. *Social Problems*, 48(4), 572–591. <https://doi.org/10.1525/SP.2001.48.4.572>.
- Paat, Y. F. (2013). Working with Immigrant Children and Their Families: An Application of Bronfenbrenner’s Ecological Systems Theory. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 23(8), 954–966. <https://doi.org/10.1080/10911359.2013.800007>.
- Parreñas, R. S. (2005). *Children of Global Migration. Transnational Families and Gendered Woes*.
- Patterson, J. M. (2002). Understanding Family Resilience. *Journal of Clinical Psychology*, 58(3), 233–246. <https://doi.org/10.1002/JCLP.10019>.
- Patterson, J. M., & Garwick, A. W. (1994). Levels of Meaning in Family Stress Theory. *Family Process*, 33(3), 287–304. <https://doi.org/10.1111/J.1545-5300.1994.00287.X>.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods*. Sage.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research and Evaluation Methods* (3rd ed.). Sage Publications.
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative Research & Evaluation Methods: Integrating Theory and Practice* (Fourth ed.). Sage Publications Inc.

- Pîslariu, M. (2020). Resilience Among Children and Romanian Parents Affected by Migration: A Sociological Approach. *Identities In Globalisation. Intercultural Perspectives. Section: Communication, Journalism, Education Sciences, Psychology and Sociology, Arhipelag*(XXI Press), 186–202.
- Quffa, W. (2015). *Imigrația românilor în Anglia*. Editura Sitech.
- Raffaetà, R. (2016). Migration and Parenting: Reviewing the Debate and Calling for Future Research. *International Journal of Migration, Health and Social Care*, 12(1), 38–50. <https://doi.org/10.1108/IJMHC-12-2014-0052>.
- Robila, M. (2011). Parental Migration and Children's Outcomes in Romania. *Journal of Child and Family Studies*, 20(3), 326–333. <https://doi.org/10.1007/S10826-010-9396-1>.
- Sandu, D. (1992). *Statistică în științele sociale. Probleme teoretice și aplicații pentru învățământul universitar*.
- Sandu, D. (2006). *Locuirea Temporară în Străinătate: Migrația Economică a Românilor: 1990-2006*. Fundația pentru o Societate Deschisă.
- Sandu, D. (2010). *Lumile sociale ale migrației românești în străinătate*. Editura Polirom. <https://doi.org/978-973-46-1650-3>.
- Sănduleasa, B., & Matei, A. (2015). Effects of Parental Migration on Families and Children in Post-Communist Romania. *RSP*, 46, 196–207.
- Saraceno, C. (2012). Coppie e famiglie. Non è questione di natura. *Feltrinelli*.
- Sayad, A. (1999). *La Double Absence des Illusions de l'Émigré aux Souffrances de l'Immigré*. Editions du Seuil.
- Sayad, A. (2004). The Suffering of the Immigrant. In *Polity Press*.
- Schmalzbauer, L. (2004). Searching for Wages and Mothering from Afar: The Case of Honduran Transnational Families. *Journal of Marriage and Family*, 66(5), 1317–1331. <https://www.jstor.org/stable/3600342>.
- Sellenet, C., & Cojocariu, E. (2013). *Parentalitatea pe înțelesul tuturor. Pertinența și derivatele unui concept*. Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
- Shrivastava, A., & Desousa, A. (2016). Resilience: A psychobiological construct for psychiatric disorders. In *Indian Journal of Psychiatry* (Vol. 58, Issue 1, pp. 38–43). Medknow Publications. <https://doi.org/10.4103/0019-5545.174365>.
- Sirkin R., M. (2005). *Statistics For The Social Sciences* (Third Edition). Sage Publications.
- Smith, A., Lalonde, R. N., & Johnson, S. (2004). Serial Migration and Its Implications for the Parent-Child Relationship: A Retrospective Analysis of the Experiences of the Children of Caribbean Immigrants. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 10(2), 107–122. <https://doi.org/10.1037/1099-9809.10.2.107>.
- Smith, R. C. (2006). *Mexican New York. Transnational Lives of New Immigrants*. University of California Press.

- Sørensen, N. N., & Olwig, K. F. (2001). *Work and Migration: Life and Livelihoods in a Globalizing World*. <http://www.transcomm.ox.ac.uk>.
- Sørensen, N. N., Orozco, M., Wilson, F., Turner, S., Steen, P., Kleist, N., Hansen, P., Guarinzo, L. E., & Paerregaard, K. (2007). *Living Across Worlds: Diaspora, Development and Transnational Engagement* (N. N. Sørensen, Ed.). IOM, International Organization for Migration.
- Stewart, M., Anderson, J., Beiser, M., Mwakarimba, E., Neufeld, A., Simich, L., & Spitzer, D. (2008). Multicultural Meanings of Social Support Among Immigrants and Refugees. *International Migration*, 46(3), 123–159. <https://doi.org/10.1111/J.1468-2435.2008.00464.X>.
- Suárez-Orozco, C., & Suárez-Orozco, M. M. (2001). *Children of Immigration*. Harvard University Press. <https://www.hup.harvard.edu/catalog.php?isbn=9780674008380>.
- Suárez-Orozco, C., Todorova, I. L. G., & Louie, J. (2002). Making Up For Lost Time: The Experience of Separation and Reunification Among Immigrant Families. *Family Process*, 41(4), 625–643. <https://doi.org/10.1111/J.1545-5300.2002.00625.X>.
- Telegdi-Csetri, V. (2015). *Dealing with Difference by Means of Translational Families Practices*.
- Walker, B., Holling, C. S., Carpenter, S. R., & Kinzig, A. P. (2004). Resilience, Adaptability and Transformability in Social-ecological Systems. *Ecology and Society*, 9(2), 10. <https://doi.org/10.5751/ES-00650-090205>.
- Wang, M. C., & Gordon, E. W. (Eds.). (1994). *Educational Resilience in Inner-City America: Challenges and Prospects* (1st ed.). Routledge.
- Windle, G. (2010). What is resilience? A systematic review and concept analysis. *Reviews in Clinical Gerontology*, 21, 1–18.
- Windle, G. (2011). What is resilience? A review and concept analysis. *Reviews in Clinical Gerontology*, 21(2), 152–169. <https://doi.org/10.1017/S0959259810000420>.
- Yeoh, B. S. A., & Lam, T. (2006). The Costs of (Im)Mobility Children Left Behind and Children who Migrate With a Parent. In United Nation (Ed.), *Perspective on Gender and Migration* (pp. 120–149). Economic and Social Commission for Asia and The Pacific.
- Zhou, M., Sun, X., Huang, L., Zhang, G., Kenny, K., Xue, H., Auden, E., & Rozelle, S. (2018). Parental Migration and Left-Behind Children's Depressive Symptoms: Estimation Based on a Nationally-Representative Panel Dataset. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(6), 1–13. <https://doi.org/10.3390/IJERPH15061069>.